Skolinspektionen

Beslut
2013-12-19
Dnr 43-2013:4334

Västra Götalandsregionen
naturbrukskansliet@vgregion.se
Rektorn vid Naturbruksgymnasiet Strömma
carina.lodin@vgregion.se

Beslut för gymnasieskola och gymnasie-särskola

efter tillsyn i Naturbruksgymnasiet Strömma beläget i Marks kommun

Tillsyn i Naturbruksgymnasiet Strömma

Skolinspektionen genomför tillsyn av naturbruksgymnasierna inom Västra Götalandsregionen under hösten 2013. Naturbruksgymnasiet Strömma besöktes av Skolinspektionen den 12 november och den 13 november 2013.

Fakta om skolan

Naturbruksgymnasiet Strömma ligger strax utanför orten Sätila i Marks kommun. Skolan är en av sju naturbruksskolor som drivs av Västra Götalandsregionen. Skolenheten har omkring 150 elever. Verksamhet bedrivs inom naturbruksprogrammet med inriktningarna djur och lantbruk liksom på introduktionsprogrammen programinriktat individuellt val och yrkesintroduktion. Vidare bedriver skolan verksamhet inom gymnasiesärskolans program för skog, mark och djur i årskurs 1 samt naturbruksprogrammet för elever i årskurs 2-4 enligt den gamla gymnasiesärskolans struktur. Inom gymnasieskolan finns också två klasser i årskurs 1 respektive årskurs 2 som är avsedda för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller andra omfattande stödbehov. Av skolan benämns dessa grupper Framtid i lärande (FIL). Majoriteten av eleverna i dessa grupper är antingen antagna på programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion men det finns också elever som är behöriga och därför läser naturbruksprogrammet. Till skolan finns också elevhem där en majoritet av eleverna bor under skolveckorna. Vissa av dessa elevhemsplatser är LSS-boenden. Vid skolan finns också elever som dagligen pendlar från hemmen till skolan.

Skolan leds vid tillsynen av en rektor. Från december månad 2013 gäller dock en ny organisation som innebär att ledningsfunktionen delas på två. En nytillträdd rektor ska då vara chef över lärarna och ansvarig för elever och det pedagogiska utvecklingsarbetet. Utöver rektorn inrättas en administrativ chefstjänst som ledningsresurs och som ska ansvara för löpande administrativa frågor i skolan. Denna tjänst ska den rektor som tidigare ansvarade för hela verksamheten tillträda.

Kunskapsresultat

Av Skolverkets nationella uppföljningsstatistik framgår att gymnasieskoleeleverna som avslutade sin utbildning på Naturbruksgymnasiet Strömma våren 2012 i genomsnitt hade 13,5 i betygspoäng, vilket ligger strax över snittet på naturbruksprogrammet i riket. Resultatet har varit nästan oförändrat den senaste femårsperioden, men med en svag nedgång.

Av gymnasieeleverna som avslutade utbildningen våren 2012 var det 81 procent som fick grundläggande behörighet till universitet och högskola. Motsva-

rande siffra i riket som helhet var 87 procent. Även beträffande detta värde visar statistiken att skolans resultat försämrats under den senaste femårsperioden. Såväl 2008 som 2009 erhöll samtliga elever som avslutade sin utbildning högskolebehörighet, en siffra som sedan sjunkit. Dock var det 2012 en högre andel elever i Naturbruksgymnasiet Strömma som avslutade sin utbildning inom fyra år, 85 procent jämfört genomsnittet för riket som var 77 procent samma år.

Statistiken visar vidare att det, beträffande kunskapsresultaten, finns vissa skillnader mellan olika ämnen. Av de kärnämneskurser som redovisas i statistiken var resultaten lägst i kursen Samhällskunskap A där 85 procent av eleverna hade minst godkänt betyg. I Religion A blev 87 procent minst godkända medan samtliga elever erhöll minst godkänt betyg i Engelska A och Svenska A.

Beträffande introduktionsprogrammen saknas nationellt sammanställd statistik. Dock framgår av skolans kvalitetsredovisning att samtliga elever som läsåret 2010/11 antogs till programinriktat individuellt val och kvarstod i utbildning vid utgången av läsåret hade erhållit minst godkända betyg i grundskoleämnena och därmed övergått till nationellt program.

Även beträffande gymnasiesärskolas kunskapsresultat saknas nationellt sammanställd statistik. Av skolans kvalitetsredovisning framgår dock att 40 procent av de elever som avslutade sin utbildning 2012 fick minst godkända betyg i samtliga kurser. Resterande elever erhöll minst godkända betyg i 50 procent av kurserna eller mer.

Helhetsbedömning

Kunskapsresultaten för gymnasieeleverna som avslutar sin utbildning vid naturbruksgymnasiet Strömma har försämrats något de senaste åren och elever når inte godkända betyg i samtliga kurser som ingår i utbildningen. Elevernas genomsnittliga betygspoäng ligger fortfarande ungefär i nivå med genomsnittet för naturbruksprogrammet i Sverige. Dock är det viktigt att de vikande kunskapsresultaten följs upp och analyseras så att rätt satsningar görs för att öka måluppfyllelsen hos eleverna.

Trots att verksamheten är omfattande med flera inriktningar inom naturbruksprogrammet liksom introduktionsprogram och gymnasiesärskola är antalet elever vid skolan litet. Samtliga intervjugrupper beskriver skolan som trygg och uttrycker att klimatet präglas av tolerans för de olikheter som finns mellan eleverna. Samtidigt uttrycker flera av de intervjuade grupperna att det, hos eleverna finns mycket fördomar mot människor med annan etnisk bakgrund. Enligt eleverna har skolan ett stort fokus på hållbar utveckling och djurrättsfrågor, vilket de upplever som positivt. Däremot arbetar man inte lika systematiskt med de mänskliga rättigheterna. De insatser som skolan gör för att före-

bygga och förhindra kränkningar behöver också sammanfattas i en plan mot kränkande behandling som är väl känd och en del av verksamheten.

För att främja engagemang och tillit hos eleverna är det viktigt att utbildningen präglas av transparens och att eleverna är förtrogna med innehållet i utbildningen och vad som kan förväntas av dem som elever. Tillsynen visar att eleverna på naturbruksgymnasiet Strömma inte får tillräcklig information om vissa centrala frågor som rör deras utbildning, såsom innehållet i det arbetsplatsförlagda lärandet, examensmålen och gymnasiearbetet. Dessutom finns brister i elevernas inflytande. De forum som finns för elevernas inflytande omfattar inte samtliga elever och är inte tillräckligt kontinuerliga. Ett annat exempel på detta är att eleverna inte heller har varit delaktiga i utarbetandet av skolans ordningsregler.

I en skola där många elever har svårigheter i sitt skolarbete är ett väl fungerande särskilt stöd en förutsättning för goda kunskapsresultat. Även om de elever Skolinspektionen träffat säger att de är nöjda med den hjälp de får av sina lärare är det anmärkningsvärt att verksamheten inom exempelvis gymnasiesärskolan och FIL-gruppen bedrivs utan tillgång till specialpedagogisk kompetens. Lärarna har fått fortbildning för undervisning av elever i behov av särskilt stöd, exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, men detta räcker enligt flera lärare inte för att veta hur de ska kunna tillgodose alla behov som finns i dessa elevgrupper. Eleverna i FIL-gruppen har inte heller några åtgärdsprogram som beskriver det stöd de får. Därigenom finns det inte heller möjlighet för skolan att på ett systematiskt sätt utvärdera detta stöd på individnivå, eller för eleven att få det särskilda stödet prövat genom att överklaga detsamma. Skolans åtgärdsprogram behöver även på generell nivå utvecklas så att de kan tjäna som ett reellt redskap för planering, genomförande, uppföljning och utveckling av den pedagogiska verksamheten runt elever i behov av särskilt stöd. Skolan behöver också se till att alla elever på naturbruksgymnasiet Strömma får den tillgång till personal med kompetens för vägledning inför utbildning och yrkesval som de har rätt till.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen och rektorn måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västra Götalandsregionen att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 16 april 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet undervisning och lärande.

- Rektorn och lärarna ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har och vilka krav skolan ställer.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna och vårdnadshavarna informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Enligt läroplanen för gymnasieskolan ska rektorn och lärarna klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.

Det framgår av intervju med elever och lärare att eleverna inte alltid får tillräcklig information om utbildningens mål och de krav som ställs på dem. Exempelvis uttrycker flera elever att informationen om vad som kommer att krävas av dem i gymnasiearbetet varit bristfällig från skolans sida. Intervjuerna visar att eleverna inte heller är förtrogna med examensmålen för utbildningen. Detta sammanhänger, tror lärarna, med att de mycket oftare diskuterar och påminner eleverna om ämnesplaner och om kursplanernas kunskapskrav. Några lärare uttrycker vidare att de även talar mycket med eleverna om anställningsbarhet, men att de däremot inte lika ofta berör de mål som ska uppnås med examen. Rektorn uttrycker vid intervju att han tycker att lärarna arbetar med examensmålen i fokus, men förstår att eleverna inte är fullt införstådda med begreppet.

Även beträffande det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) upplever eleverna att det varit otydligt vilka kurser som ingår och hur de blir bedömda. Detta bekräftas av lärarna som beskriver det arbetsplatsförlagda lärandet snarast som praktik där eleven tränar och utvecklar de kunskaper och färdigheter som de redan fått igenom undervisningen i skolan. Några av lärarna uttrycker vidare att det inte är så konstigt att eleverna inte har kännedom vilka kurser och undervisningsmoment som ingår i respektive APL-period. Lärarna har inte talat med dem så mycket om detta.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att eleverna inte informeras tillräckligt om de mål som utbildningen har eftersom alla elever inte har kännedom om villkoren och kraven för gymnasiearbetet, innehållet i det arbetsplatsförlagda lärandet eller om examensmålen. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

4 kap. 14 § skollagen samt

Lgy 11 avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet grundläggande värden och inflytande.

- Det ska vid varje skolenhet finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna, vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas.

Motivering

Av skollagen framgår att eleverna ska ges inflytande över utbildningen. Det ska vid varje skolenhet finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna och vid dessa forum ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna. Inom ramen för sådana forum ska eleverna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas. Rektorn ansvarar för att det finns forum för samråd och för att informations- och samrådsskyldigheten fullgörs. Av läroplanerna framgår det vidare att skolans mål är dels att varje elev aktivt utövar sitt inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan, dels att eleven ska vidareutveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former och att eleven stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.

Av intervjuer med elever framgår att eleverna tycker att deras lärare generellt är duktiga på att ge dem inflytande över undervisningen. De flesta lärare upplevs också lyssna på elevernas åsikter. Dock framgår av intervjuerna att eleverna även har synpunkter kring mer allmänna förhållanden på skolan. Eleverna uttrycker bland annat att de alltför sent får information om viktiga förändringar i utbildningen, exempelvis schemaändringar. Ibland upplevs informationen också som bristfällig. Exempelvis anser eleverna att de skulle behöva löpande information om den övergripande händelseutvecklingen i skolan, särskilt eftersom skolan står under en omorganisation där eventuellt vissa inriktningar kommer att försvinna. Eleverna ger vid intervju uttryck för att det saknas forum för dem att diskutera dylika frågor. Flera av de intervjuade eleverna, både inom gymnasieskolan och inom gymnasiesärskolan uppger vidare att de sällan, eller aldrig har klassråd i sina klasser. Skolans elever har också en elevkår, som organiserar omkring en fjärdedel av eleverna framförallt på det nationella naturbruksprogrammet.

Lärarna uttrycker vid intervju att de tycker att det elevdemokratiska arbetet på skolan skulle behöva utvecklas. Exempelvis, tycker lärarna det är synd att FIL-gruppens elever inte är med i elevkåren och att tidigare inarbetade samrådsforum, såsom exempelvis matråd, försvunnit. Såväl lärare som rektorn uttrycker vidare att de förstår elevernas frustration över sena förändringar i utbildningens upplägg och bristande informationen. Lärarna inom gymnasieskolan bekräftar även att klassråd endast hålls vid behov och att det inte hålls några klassråd i den så kallade FIL-gruppen. I gymnasiesärskolan hålls dock, enligt lärarna regelbundna storsamlingar där det bland annat finns möjlighet att ge eleverna information.

Enligt rektorn hålls det fortfarande skolkonferenser en gång per termin i skolan och vid faktagranskning uppger rektorn vidare att det också finns ett trygghetsråd i skolan bestående av representanter för såväl elever som personal. Trygghetsrådet utgör forum för samtal, diskussioner, utveckling och förebyggande arbete vad gäller trygghet och studiero, arbete mot mobbing, kränkningar och diskrimineringar.

Utredningen visar att det finns brister i arbetet med att ge eleverna ett aktivt inflytande över utbildningen. De forum som finns för elevernas inflytande är inte är tillräckliga eftersom de antingen saknar kontinuitet eller inte behandlar samtliga sådana frågor som kan vara av intresse för eleverna. Det räcker inte att samrådsforum finns för arbetet mot kränkande behandling eller att det finns frivilliga elevsammanslutningar i skolan. Alla elever omfattas inte heller av möjligheten att delta i de forum som finns eftersom det exempelvis enbart genomförs klassråd i vissa klasser. Verksamheterna uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

1 kap. 10 § och 4 kap. 9 och 13 §§ skollagen samt

Lgy 11 och läroplanen för gymnasiesärskolan avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet trygghet och studiero.

- Det ska finnas ordningsregler som har utarbetats under medverkan av eleverna och följs upp vid skolenheten.

- Det ska finnas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts.

Motivering

Av skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det framgår vidare att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska redovisas i efterföljande års plan.

Vid intervjuer med elever framgår att eleverna inte har varit med och utarbetat de ordningsregler som gäller vid naturbruksgymnasiet Strömma. Detta märks även i resultatet av den enkät som Skolinspektionen inför tillsynen genomfört med samtliga elever i årskurs 2 på skolan. Av de elever som besvarat enkäten anger över hälften att det stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls att "I min skola är vi elever med och bestämmer vilka ordningsregler vi ska ha". Rektorn bekräftar vid intervju att de elever som idag går i skolan inte har varit delaktiga i utarbetandet av ordningsreglerna. Däremot har reglerna, då de skrevs för några år sedan, tagits fram i samråd med dåvarande elever.

Flera av de elever Skolinspektionen talat med beskriver att de tidigare gått i grundskolor eller grundsärskolor där kränkningar varit vanligt förekommande, men att det sällan förekommer bråk eller mobbing på naturbruksgymnasiet Strömma. Detta sammanhänger, tror lärarna och rektorn med att det i skolan finns en stor blandning av elever, med olika förutsättningar och behov. Samtidigt framgår av intervjuer med elever, lärare och rektorn att det i skolan finns elever som har mycket fördomar mot invandrare och människor med annan etnisk bakgrund. Detta skulle man, enligt såväl elever som personal ur elevhälsan kunna arbeta mer förebyggande för att motverka. Enligt eleverna har skolan ett stort fokus på hållbar utveckling och djurrättsfrågor. Däremot diskuteras inte de mänskliga rättigheterna lika frekvent.

Av intervju med rektorn framgår vidare att skolan har en helt ny plan mot kränkande behandling. I samband med tillsynen får Skolinspektionen också ta del av denna plan som benämns "Plan mot diskriminering och kränkande behandling naturbruksgymnasiet Strömma 2013/2014". Av planen framgår bland annat hur skolan ska arbeta främjande och förebyggande liksom de särskilda

insatser som planeras för det aktuella läsåret. Bland annat beskriver planen hur mänskliga rättigheter liksom frågor om rasism och homofobi ska lyftas i olika kurser. Till grund för planen ligger en kartläggning som gjorts med eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Dock framgår av intervjuer med rektorn, lärare och representanter från elevhälsan att planen ännu inte är färdig och inte heller implementerad i verksamheten. Eleverna känner därmed inte heller till dess innehåll.

Utredningen visar att de elever som idag går på naturbruksgymnasiet Strömma inte medverkat vid framtagandet av ordningsreglerna. Trots att eleverna var delaktiga då ordningsreglerna utarbetades är reglerna gamla och de har inte följts upp och utarbetats under medverkan av de elever som nu går vid skolan. Vidare framgår av tillsynen att skolans plan mot kränkande behandling inte är färdig och därmed inte implementerad. Elever och lärare har därför inte heller kännedom om dess innehåll. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning
5 kap. 5 § och 6 kap. 6 och 8 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning
Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla detta till rektorn.
- Åtgärdsprogram ska beslutas av rektorn och ska ange vilka behoven är och hur de ska tillgodoses.

Motivering
Enligt skollagen ska det anmälas till rektorn om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av skollagen framgår vidare att rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvär-

deras. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Av intervju med rektorn, elevhälsan och lärare framgår att det vid naturbruksgymnasiet Strömma finns flera olika dokument som utarbetas om en elev riskerar att inte uppnå kunskapskraven. I de fall en elev har mindre allvarliga svårigheter i ett enskilt ämne, eller tillfälligt kommit efter på grund av exempelvis sjukdom utarbetas ett dokument som på skolan benämns betygsåtgärdsprogram. Dessa dokument skrivs av läraren och där redogörs för vad eleven och läraren ska göra för att komma tillrätta med problemet. Rektorn tar del av dessa dokument i efterhand. Enligt rektorn är emellertid rutinerna annorlunda då det gäller en elev som har mer allvarliga svårigheter och där läraren bedömer att eleven kan vara i behov av särskilt stöd. Då fattar rektorn beslut om ett åtgärdsprogram, eller att inte utarbeta ett åtgärdsprogram efter utredning och samråd med elevhälsan. Beslutsrätten för åtgärdsprogrammen är inte delegerad till någon medarbetare.

Det framgår av intervjuer med rektorn, lärare och representanter för elevhälsan att det finns flera elever i skolan som trots att de ges särskilt stöd inte har detta stöd dokumenterat i ett åtgärdsprogram. Exempelvis finns det inga elever i gymnasiesärskolan som har ett åtgärdsprogram. Enligt rektorn beror detta på att gymnasiesärskolan alltid innebär ett omfattande stöd, vilket i sig medför att det inte finns behov av särskilt stöd inom den verksamheten. Dock uttrycker representanter från elevhälsan att det visst finns elever i särskolan som ges särskilt stöd exempelvis i form av elevassistans. Det utarbetas inte heller åtgärdsprogram för eleverna inom den så kallade FIL-gruppen, trots att gruppen enligt skolans marknadsföring är utformad just för elever i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen har tagit del av några av de åtgärdsprogram som utarbetats i skolan. I åtgärdsprogrammen beskrivs elevens situation och mål liksom de åtgärder som ska vidtas. I några av åtgärdsprogrammen framgår elevens behov tydligt och de åtgärder som presenteras kan tydligt kopplas till dessa behov. Dock finns det exempel på åtgärdsprogram där det inte framgår vilka behov eleven har. Exempelvis står det i ett åtgärdsprogram att en elev har tal-, läs och skrivsvårigheter utan att det närmare beskrivs vilka behov eleven har till följd av dessa. I vissa fall går inte åtgärderna tydligt att koppla till de beskrivna behoven. Det framgår inte heller alltid när och hur det insatta särskilda stödet ska följas upp.

Av utredningen framgår att det finns brister i skolans rutiner i arbetet med att upprätta åtgärdsprogram. Vissa åtgärdsprogram, så kallade betygsåtgärdsprogram upprättas utan att skolan följer rutinerna i skollagen och utan att beslutet fattas av rektorn. Samtidigt finns det elever i skolan som ges särskilt stöd utan att detta finns beskrivet i något åtgärdsprogram. Skolinspektionen vill påpeka

att det är en rättssäkerhetsfråga att samtliga de särskilda stödinsatser som genomförs inom såväl FIL-gruppen som i gymnasiesärskolan finns beskrivna i åtgärdsprogram. Detta eftersom åtgärdsprogrammen och därmed också det särskilda stöd som åtgärdsprogrammen beskriver kan överklagas av eleven och dess vårdnadshavare. En systematisk dokumentation möjliggör även god uppföljning. Vidare framgår det av utredningen att samtliga åtgärdsprogram som utarbetats inte beskriver elevens behov eller åtgärder som kan kopplas till dessa behov. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen
- Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Motivering

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att det på skolenhetsnivå genomförs ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar enligt läroplanerna för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn ansvarar också för skolans resultat. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Vid intervjuer med lärarna framkommer att de har god kännedom om elevernas resultat på individnivå och att de alltid försöker göra anpassningar för att maximera den enskilde elevens möjligheter att nå kunskapskraven. Lärarna uppger emellertid att de sällan diskuterat eller analyserat elevernas resultat i olika kurser på en övergripande nivå, för att se eventuella mönster och kunna vidta rätt åtgärder för att förbättra resultaten. De gör inte heller några jämförelser över tid, eller mellan olika kurser. Dylika analyser efterfrågas inte heller av huvudmannen, enligt lärarna. Även i resultatet av den enkät som Skolinspektionen genomfört med lärarna på naturbruksgymnasiet Strömma bekräftar bil-

den av en bristfällig uppföljning. Lärarna på naturbruksgymnasiet Strömma svarar jämförelsevis mindre positivt på de frågor som rör uppföljningen av deras arbete och utvärderingen av elevernas kunskapsresultat, än genomsnittligt.

Skolinspektionen har tagit del av skolans senaste kvalitetsredovisning från läsåret 2012/13. I denna redogörs för kunskapsresultat, men också för resultat av de utvärderingar som genomförts med elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Dock visar både kvalitetsredovisningen och intervjuer med lärarna att uppföljningen av resultaten för eleverna på introduktionsprogram, liksom för samtliga elever inom FIL-gruppen, det särskilda stödet som ges i denna grupp är mycket begränsad. Av kvalitetsredovisningen går det att utläsa hur många elever vid programinriktat individuellt val som blivit behöriga till nationellt program och därmed antagits till detta, samt hur många elever som hoppat av. Dock finns ingen uppföljning av kunskapsresultaten för elever på yrkesintroduktion. Verksamheten i FIL-gruppen utvärderas inte heller i kvalitetsredovisningen.

Utredningen visar att skolan inte har ett kvalitetsarbete som omfattar alla delar av verksamheten. Resultaten i introduktionsprogrammen samt i den så kallade FIL-gruppen har inte följts upp och analyserats tillräckligt. Vidare är skolans lärare och övriga personal i alltför låg utsträckning delaktiga i kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 4-7 §§ skollagen samt,

Lgy 11 avsnitt 2.6 Rektorns ansvar, Läroplanen för gymnasiesärskolan avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet erbjudande av utbildning.

- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande.
- Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.
- Elevhälsans arbete ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

- Eleverna och de som avser att påbörja utbildning ska ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

Enligt skollagen ska det finnas elevhälsa för eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala samt specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande men ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Vidare ska det enligt skollagen för eleverna inom såväl gymnasieskolan som gymnasiesärskolan finnas tillgång till person med sådan kompetens att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning kan tillgodoses. Av läroplanerna framgår det vidare att rektorn har ett ansvar för att undervisningen, elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd eller andra stödåtgärder får detta.

I naturbruksgymnasiet Strömma finns det en elevhälsa som omfattar en kurator, en speciallärare som även undervisar ordinarie kurser inom gymnasieskolan samt en skolsköterska som finns i skolan en halv dag i veckan. Till skolan finns även en skolläkare och en skolpsykolog knutna, vilka enligt rektorn och elevhälsans representanter deltar i elevhälsans möten vid några tillfällen per år samt konsulteras vid behov. Av intervju med personal från elevhälsan framgår att de framförallt arbetar elevstödjande. Till viss del genomförs hälsofrämjande och förebyggande insatser av kuratorn i skolan. Däremot är inte skolpsykolog eller skolsköterskan alls delaktiga i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Av intervju med lärarna framgår att de upplever bristen på specialpedagogisk kompetens för eleverna i gymnasiesärskolan som problematisk. Eftersom den speciallärare som finns i skolan endast arbetar mot eleverna inom gymnasieskolan upplever lärarna att de står ensamma i arbetet med att planera och genomföra en undervisning som utgår ifrån elevernas olika behov. Lärarna beskriver en stor spridning i elevernas förutsättningar, vilket de upplever gör individanpassningen komplicerad. Bristen på specialpedagogisk kompetens är enligt lärare och elevhälsans personal påtaglig också inom utbildningen i gymnasieskolan och speciellt för eleverna i den så kallade FIL-gruppen. Även den tid som skolsköterskan har i skolan upplevs som otillräcklig.

Rektorn uppger i intervju att det finns planer på att anställa en specialpedagog med inriktning på undervisning i matematik, eftersom det framförallt är i detta ämne som behov av särskilt stöd finns. Dock har skolan ännu inte lyckats rekrytera en sådan person.

Vid intervjuer med lärarna för gymnasiesärskolan framgår att de elever som går i gymnasiesärskolan inte har tillgång till den studie- och yrkesvägledare

som tjänstgör inom skolan och som ger studie- och yrkesvägledning till eleverna inom gymnasieskolan. Det är istället lärarna själva som genomför den studie- och yrkesvägledning som eleverna får exempelvis i samband med att de ska avsluta sin utbildning och slussas vidare till arbete eller annan utbildning. Att det är lärarna som utför detta uppdrag bekräftas av rektorn.

Av utredningen framgår att naturbruksgymnasiet Strömma inte har en elevhälsa som omfattar alla kompetenser och som arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Skolinspektionen finner det särskilt anmärkningsvärt att skolan, trots att man har många elever med behov av omfattande särskilt stöd liksom gymnasiesärskola, inte har någon anställd person med specialpedagogisk kompetens som arbetar med att stödja dessa elevers utveckling mot utbildningens mål. Det saknas också tillräcklig tillgång till skolsköterska. Vidare framgår av tillsynen att eleverna som går på gymnasiesärskolan inte har tillräcklig tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 och 29 §§ skollagen samt

Lgy 11 avsnitt 2.6 Rektorns ansvar och Läroplan för gymnasiesärskolan avsnitt 2.6 rektorns ansvar.

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Västra Götalandsregionen måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Utbildningens innehåll på respektive introduktionsprogram ska överensstämma med författningarnas krav.
- För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan som motsvarar författningarnas krav.

Motivering

Enligt skollagen är syftet med programinriktat individuellt val att eleven ska få en utbildning som är inriktad på ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet. Syftet med yrkesintroduktion är att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram. Av läroplanen framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt som möjligt anpassas efter elevernas önskemål

och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165) framgår att utbildningens syfte, längd och huvudsakliga innehåll bör framgå av planen för utbildningen. För varje elev ska det även upprättas en individuell studieplan. Av gymnasieförordningen framgår att den individuella studieplanen ska innehålla uppgifter om vilken studieväg eleven går på och om de val av kurser eller ämnesområden som eleven har gjort. Elevens studier i grundskolans ämnen ska framgå, och om eleven följer ett introduktionsprogram ska även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen framgå av den individuella studieplanen.

Vid naturbruksgymnasiet Strömma bedrivs utbildning inom introduktionsprogrammen programinriktat individuellt val liksom yrkesintroduktion för flera elever. Vissa av dessa elever går i den så kallade FIL-gruppen och andra läser integrerat tillsammans med elever vid det nationella naturbruksprogrammet i ordinarie klasser. Vid intervjuer med rektorn och lärare framgår att de ämnen som skolan erbjuder eleverna att läsa på grundskolenivå endast är svenska, matematik och engelska. Detta.

Skolinspektionen också har tagit del av ett urval av elevernas individuella studieplaner. Vid granskning av studieplanerna framkommer att det av planerna för elever på introduktionsprogrammen inte alltid framgår vilka ämnen eleven läser på grundskolenivå. Istället framstår det i vissa studieplaner som att eleven läser motsvarande ämnen som gymnasiekurser. Vidare finns inga andra insatser beskrivna i de individuella studieplanerna. Detta trots att flera elever på introduktionsprogrammen har exempelvis omfattande praktik som en del i sin utbildning. Av intervju med rektorn framgår att ovanstående brister sammanhänger med begränsningar i det datorprogram som används vid huvudmannens alla skolor för att skapa digitala individuella studieplaner och som exempelvis inte möjliggör en specificering av grundskolekurserna.

Utredningen visar att utbildningen på introduktionsprogrammen inte motsvarar författningarnas krav eftersom elevernas möjligheter att komma vidare i sina studier riskerar att begränsas av skolans begränsade erbjudande av grundskoleämnen. Skolan erbjuder endast undervisning i svenska, engelska och matematik trots att det, för ett en elev ska bli behörig att studera på naturbruksprogrammet, krävs godkända betyg i minst åtta grundskoleämnen. Slutligen framgår det av tillsynen att det finns individuella studieplaner som inte uppfyller författningarnas krav eftersom det för eleverna på introduktionsprogrammen inte framgår om en elevs utbildning innehåller studier i grundskoleämnen. Det framgår inte heller av dessa elevers individuella studieplaner att det finns andra insatser som ingår i elevens utbildning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

17 kap. 3-4 och 7 §§ skollagen samt,1 kap. 7 § och 6 kap. 4-5 §§ gymnasieförordningen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Jonas Nygren och undervisningsråd Elisabeth Fogelberg.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Frida Eek
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen** samt **enskild elevs rätt**.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten som bedrivs av huvudmannen, i ett beslut. Tillsynen av förskola, fritidshem respektive vuxenutbildning i en kommun eller annan offentlig huvudman är inriktad på hur huvudmannen tar sitt ansvar för verksamheten och redovisas i särskilda beslut för respektive verksamhet. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten. Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. För verksamheter med offentlig huvudman kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen. Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).